

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ.

Ἡ φύσις καὶ ἡ προαίρεσις εἰσὶ δύο πηγαί, ἐξ ὧν ἀεννάως ρέουσι τὰ ὑπεράριθμα καὶ πολυποίκιλα κακὰ, τὰ τῶν πικροτάτων θλίψεων πρόξενα· ἐκεῖνος στενάζει, ἐπειδὴ ὁλος ὁ σπόρος, ὅσον ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, ἐσάπη ὑπὸ τῆς τῶν ὑδάτων πλημύρας· οὗτος σκυθρωπάζων πορεύεται, ἐπειδὴ τοῦ ἀέρος ἢ δυσκρασία ἐφθειρε τὸν καρπὸν τῶν ἑαυτοῦ δένδρων· ἐκεῖνος ταλανί-

ζεται, ἐπειδὴ ὁ σεισμός τῆς γῆς κατηδάφισε τὸν ἑαυτοῦ οἶκον· καὶ οὗτος ἐλεινολογεῖ ἐπειδὴ ὁ σκηπτὸς τῆς βροντῆς κατέκαυσε τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ τὰς ἀποθήκας· Πόσοι δὲ ἄλλας βαρυτάτας δοκιμάζουσι θλίψεις ὑπὸ τῆς τῶν στοιχείων ἐναντιότητος; πόσας ὀδύνας φέρουσιν αἱ ἀσθένειαι πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους; Τοῦτον καταφλογίζει ὁ λαῦρος πυρετός, ἐκεῖνον

κατασφραγισθεὶς ἢ λιθίασις, τὸν ἄλλον τῆκει ἢ φθίσις· οὗτος κατάκειται παράλυτος, ἐκείνου φθείρει τὰ μέλη ἢ λέπρα, τὸν ἄλλον τυραννεῖ ἢ ποδάγρα· τίς δὲ Ἴπποκράτης, ἢ Παληνός, ἢ Παῦλος Αἰγινίτης δύναται ἀπαριθμῆσαι τῶν ὀδυνηρῶν ἀρρώστημάτων τὸ πλῆθος; Προστίθησι δακρυρρόους θλίψεις ὁ θάνατος· ἐκείνος δακρύει διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου· οὗτος κλαίει, ἐπειδὴ ἔμεινεν ὀρφανός, καὶ ὁ ἄλλος θρηνολογεῖ, ἐπειδὴ ἐγκατελείφθη ἄτεκνος· εἰς συνάξεις τῶν ἀνθρώπων τὰ δάκρυα, ποιεῖς ποταμὸν, ἢ θάλασσαν δακρύων. Στρέψατε νῦν τὰ ὄμματα εἰς τὰ κακὰ τῆς προαιρέσεως, καὶ ἴδετε· ἐκείνον βασανίζει ὁ βρασμὸς τοῦ θυμοῦ, καὶ τοῦτον φλογίζει τὸ πῦρ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας· ἐκείνου μαραίνει τὴν σάρκα τῆς φιλαργυρίας ἢ λύσσα, καὶ τούτου μολύνει τὸ αἷμα ἢ πικρία τοῦ φθόνου· ἐκείνον κατακεντᾷ ὁ ἔρωσ τῆς φιλοδοξίας, καὶ τοῦτον τηγανίζει τῆς ἐκδικήσεως τὸ πάθος· ἐπιβουλαί, προδοσίαι, ἀρπαγαί, δυναστεῖαι, ὕβρεις, μάχαι, πόλεμοι, πληγαί, φόνοι, καὶ ἄλλα μυρία μυρίων εἰσὶ τὰ κακὰ τῆς προαιρέσεως τῶν ἀνθρώπων· μηδὲ ὄρον ἔχουσι, μηδὲ ἀριθμὸν αἱ θλίψεις, ὅσας ἡ φύσις γενναῖα, καὶ ἡ προαίρεσις μηχανουργεῖ καὶ τεχνεύεται· καὶ ἀγωνίζονται μὲν οἱ ἄνθρωποι, ἵνα ἀνώτεροι τῶν κακῶν τούτων γενόμενοι, φύγωσι τὴν ἐξ αὐτῶν προξενουμένην θλίψιν, πλὴν εἰς μάτην κοπιᾶζουσιν οἱ τάλανες· οὐχ εὐρίσκεις εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπον, καὶν ὑπέρπλουτος ἦ, καὶν ἐνδοξότατος, καὶν ἀρχὼν, καὶν ἡγεμὼν, καὶν

βασιλεὺς, ἀμέτοχον, καὶ ἄγευστον τῶν τοιούτων δυστυχημάτων· καὶ ταῦτα μὲν κατὰ ἀλήθειαν οὕτως ἔχουσιν.

Ἀνίσταται δὲ ὁ Παῦλος, καὶ ἀδισάκτω καρδία, καὶ πεπαρόρησιασμένῳ προσώπῳ, καὶ στόματι πλατεῖ, καὶ φωνῇ μεγάλη κηρύττει, ὡς σήμερον ἠκούσαμεν, καὶ λέγει, ἵνα χαιρώμεθα, οὐχὶ ἐνίοτε καὶ ἐκ διαλειμμάτων, ἀλλ' ἀδιακόπως καὶ ἀδιαλείπτως, « Χαίρετε, λέγει, ἐν Κυρίῳ πάν- φω. π. 4. 4. » τοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε ». Παράδοξον τοῦτο τὸ πρόσταγμα, καὶ ἐναντίον τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπομένως ἀδύνατος φαίνεται ἢ τούτου ἐκπλήρωσις· καὶ τίς δύναται χαιρεῖν πάντοτε, περικυκλωμένος ὢν ὑπὸ τοσοῦτου πλῆθους κακῶν, καὶ κινδυνεύων πᾶσαν ὥραν καταποντισθῆναι ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῶν θλίψεων; Πόθεν ὁ Παῦλος ἔλαβεν ἀφορμὴν, ἵνα ἐκφωνήσῃ τοιαύτην διδασκαλίαν; διδασκαλίαν, ἣτις ὅσον ἐστὶν ἐπιθυμητὴ, τοσοῦτόν ἐστι δυσκατόρθωτος; Ὁ Παῦλος ἦν « Σκεῦος ἐκλογῆς », ἦγον πράξ. 9. 15. ἄνθρωπος ἐκλελεγμένος ὑπὸ θεοῦ, ἵνα κηρύξῃ τὰ θεῖα αὐτοῦ προστάγματα· αὐτὸς ἀνέβη « ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ ἤρπάγη 2. Κορ. 12. 2. 4. » εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἀρρήτα 2. 4. ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι »· ἐν αὐτῷ δὲ ἔζη ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ὅθεν Γαλ. 2. 20. ταῦτα τὰ λόγια· « Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάν- » τοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε », οὐκ εἰσὶ λόγια ἀνθρώπου, ἀλλὰ φωνὴ θεοῦ, διὰ στόματος ἀνθρώπου προφερομένη καὶ ἐκφωνουμένη, διό ἐστὶν ἀληθινή, καὶ βεβαία, καὶ ἀναμφίβολος· ἀνάγκη οὖν εἶναι, ἵνα ἐξετάσωμεν,

ποία ἐστὶν ἡ χαρὰ, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ ἀπόστολος, καὶ τίς ἐστὶν ὁ δυνάμενος χαίρειν πάντοτε.

Ἡ χαρὰ, ἀδελφοί μου, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ Παῦλος, οὐκ ἐστὶ χαρὰ σωματικὴ, οὐδὲ διὰ τὰ σωματικὰ πράγματα, οὐδὲ ἐκ τῶν σωματικῶν πραγμάτων γεννωμένη· ἀλλ' ἐστὶ χαρὰ πνευματικὴ, διὰ τὰ πνευματικὰ πράγματα, καὶ ἐκ τῶν πνευματικῶν ἔργων προερχομένη· αὐτὴ ἐστὶ καρπὸς, ὃν καρποφορεῖ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος φωτιζομένη· « Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια »· διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ οὐ δύναμεθα περιγράψαι ἀκριβῶς τί ἐστὶν· ἐπειδὴ εἰς ἡμᾶς σπανίως ἔρχεται, τότε δηλαδὴ μόνον, ὅταν τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας καταβρέχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν· καὶ ὀλίγον δὲ καιροῦ διάστημα ἐν ἡμῖν μένει, ἐν ὧν δηλονότι μένομεν εἰς τῆς μετανοίας τὴν καθαρότητα· οἱ ἄνθρωποι οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι, αὐτοὶ δύνανται παραστῆσαι λεπτομερῶς, τί ἐστὶν ἡ τοιαύτη χαρὰ, ἐπειδὴ αὐτὴ διαπαντὸς ἐστὶν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· ὅθεν καὶ διαπαντὸς αἰσθάνονται τὴν μελίρρυτον καὶ ἐπουράνιον αὐτῆς γλυκύτητα· ἐφάνερωσε τοῦτο ὁ τοῦ θεοῦ ἀπόστολος, ὅστις οὐκ εἶπεν ἀπλῶς, « χαίρετε », ἀλλὰ « χαίρετε, εἶπεν, ἐν Κυρίῳ πάντοτε ». Τίς δὲ χαίρει ἐν Κυρίῳ; οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ ὁ ὢν μετὰ τοῦ Κυρίου, ἡγουν, ὅστις ἠνωμένος ἐστὶ μετ' αὐτοῦ· τίς δὲ ἄλλος ἐστὶν

ἠνωμένος μετὰ τοῦ Κυρίου, εἰμὴ ὁ ἀγαπῶν αὐτόν; « Ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ »· τίς δὲ ἀγαπᾷ τὸν θεόν; οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ ὅστις φυλάττει τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ τὸ θέλημα αὐτοῦ· « Ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου, καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με ». Ἐκ τούτου τίς οὐ βλέπει, ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐστὶν ἡ μήτηρ τῆς χαρᾶς, καὶ ὅτι, ὅπου ἀρετὴ, ἐκεῖ ἐστὶ τῆς χαρᾶς τὸ κατοικητήριον;

Ἀλλὰ τίς ἐστὶ, λέγεις, ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅσον καὶ ἂν εἴη ἐνάρετος, ὅστις ὑπὸ τσοσούτων κακῶν στενοχωρούμενος, ὅσα προξενεῖ ἡ φύσις, καὶ ὅσα ἡ προαίρεσις, οὐ μόνον οὐδόλως θλίβεται, ἀλλὰ καὶ χαίρει; Ποῖα ἄρα γε σὺ νομίζεις κακὰ βαρύτερα καὶ περισσότερα, τὰ ἐκ τῆς φύσεως προξενούμενα, ἢ τὰ ἐκ τῆς προαιρέσεως; προξενεῖ ἀλγῆθως καὶ ἡ φύσις πάθη θλίβερά, πλὴν τὰ ἐκ τῆς προαιρέσεως ὑπερβαίνουσι τὰ τῆς φύσεως καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ τὸ βάρος, καὶ κατὰ τὴν δριμύτητα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ κατὰ τὸ δύσκολον τῆς θεραπείας κατὰ τὸν ἀριθμὸν, πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἰσι πολυάριθμα· δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ καθ' ἑνὲς ἐξ αὐτῶν γεννᾷ ἄλλα πάμπολλα· πόσα κακὰ γεννᾷ ἡ ἀσέλγεια; αὐτὴ δυσφημίζει τὸ ὄνομα, δαπανᾷ τὰ ὑπάρχοντα, φθείρει τὴν υἰείαν, σήπει τὰς σάρκας, προξενεῖ δριμυτάτους πόνους· πόσα κακὰ γεννᾷ ὁ θυμὸς, ὅταν ἐξαφθῇ; ἐξαψιν αἵματος φλογερὰν καὶ πνιγμονικὴν, ἀφροῦς στόματος, κλόνας καρδίας, μελῶν

σπαραγμούς, ἐπιληψίας, ἀποπληξίας, ὕβρεις, πληγὰς, φόνους· πόσα κακὰ προξενεῖ τὸ μῖσος; πόσα ὁ φθόνος; πόσα ἡ ὑπερηφάνεια; πόσα τὰ ἄλλα πάθη τῆς προαιρέσεως; ὀλόκληρα βιβλία οὐκ ἐξαρκοῦσι πρὸς τὴν τούτων περιγραφὴν· προστίθεται δὲ εἰς αὐτὰ ἡ αἰσχύνη καὶ ἡ ἀτιμία· τὰ μὲν φυσικὰ οὐδεμίαν αἰσχύνην, ἢ ἀτιμίαν προξενούσι, τὰ δὲ προαιρετικὰ καταισχύνοῦσι καὶ ἀτιμάζουσι· διότι ὁ κλέπτης, ὁ ψεύτης, ὁ ὑποκριτής, ὁ δολερὸς, ὁ πόρνος ἐστὶ κατησχυμμένος καὶ ἀτιμος, οὐχὶ ὁ ποδαλγός, οὐδὲ ὁ ὕδρωπικός, οὐδὲ ὁ παράλυτος, οὐδὲ ὁ χωλός, οὐδὲ ὁ τυφλός· ὅθεν τῆς ἀτιμίας καὶ τῆς αἰσχύνης ἢ προσθήκη ποιεῖ τὰ προαιρετικὰ πολλῶ βαρύτερα τῶν φυσικῶν ἐλαττωμάτων. Σημειῶσαι δὲ καὶ τὴν δριμύτητα τῶν προαιρετικῶν· ὅστις μὲν πάσχει ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς φύσεως κακῶν, ἐκεῖνος ἔχει τὴν συνείδησιν αὐτοῦ εἰρηνικὴν, ἡσυχον, παρηγορητικὴν· ὅστις δὲ βασανίζεται ὑπὸ τῶν τῆς προαιρέσεως ἀμαρτημάτων, ἐκεῖνος ἔχει προσθήκην εἰς τὰ πάθη τοὺς πληκτικωτάτους τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ ἐλέγχους, οἵτινες ὀξύτατὴν ποιοῦσι τῶν παθῶν αὐτοῦ τὴν βάσανον. Ἐὰν δὲ παρατηρήσης, ποῖα πάθη θεραπεύονται εὐκολώτερα, βλέπεις, ὅτι εἰς τὰ τῆς φύσεως καὶ ἰατροὶ εὐρίσκονται, καὶ αἱ βοτάναι θεραπεύουσιν· εἰς δὲ τὰ τῆς προαιρέσεως οὐδὲ ἰατρός ἰατρεύει, οὐδὲ βοτάναι ὠφελοῦσι· τὰς ἐκ τῆς φύσεως θλίψεις καὶ ἡ φύσις ἐξομαλίζει, καὶ ὁ καιρὸς διασκεδάζει, καὶ οἱ συγγενεῖς προφθάνουσι, καὶ οἱ φίλοι

ἀπαντῶσι, καὶ οἱ ἐλεήμονες ἄνθρωποι παρηγοροῦσι· κλαίεις τὸ ἐσπέρας διὰ τὴν δυσκρασίαν τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ γελαῖς τὸ πρωῒ διὰ τὴν τούτου εὐκρασίαν· « Τὸ ἐσπέρας ^{ψαλ. 29.} » αὐλισθήσεται κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ^{5.} » ἀγαλλίασις » θρηνολογεῖς διὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγενοῦς σου σήμερον, καὶ αὔριον, καὶ μετὰ τὴν αὔριον, ἀλλ' ὁ καιρὸς ἰατρεύει τὴν πληγὴν τῆς θλίψεώς σου· κατέστησέ πάμπτωχον τῆς θαλάσσης ἢ ἀνεμοζάλη, καταποντίσασα ὄλην σου τὴν πραγματείαν, ἀλλὰ παραμυθοῦσι τὴν δυστυχίαν σου οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, καθὼς τὴν τοῦ Τωβίτ, ὁ καλὸς Ἀχιάχαρος· πόση δὲ δυσ- ^{τωβ. 2} ^{10.} κολία, ἵνα ὁ μέθυσος κατασταθῇ νήφων· καὶ ὁ κοιλιόδουλος, νηστευτής· καὶ ὁ ἀσελγῆς, σώφρων· καὶ ὁ ἄσπλαγχνος, ἐλεήμων· καὶ πᾶς ἄλλος δοῦλος τῆς ἀμαρτίας, ἐργάτης τῆς ἀρετῆς; Ἐκ τούτων φανερόν ἐστιν, ὅτι οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι, καθαρὸι ὄντες τῶν παθῶν τῆς προαιρέσεως, ἐλεύθεροὶ εἰσι καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πηγαζομένων θλίψεων· ἔχοντες δὲ ἡσυχον καὶ ἄλυπον τὸν ἔσω ἄνθρωπον, χαίρουσι διαπαντός ἐν Κυρίῳ.

*Ἐστω, λέγεις, αὐτοὶ μὲν ἔχουσιν ἔσωτερικὴν ἡσυχίαν, ἐξωθεν ὅμως ταραττουσιν αὐτοὺς καὶ καταθλίβουσιν οἱ ἀδικηταὶ καὶ τυραννικοὶ ἄνθρωποι, καταδιώκοντες αὐτοὺς, ἀρπάζοντες τὰ τούτων ὑπάρχοντα, δέρνοντες, φυλακίζοντες, βασανίζοντες ἕως θανάτου. Ἀληθῶς οἱ μὲν κάκιστοι ἄνθρωποι ταῦτα ποιοῦσιν αὐτοῖς· αὐτοὶ ὅμως πεπληροφορημένοι ὄντες, ὅτι « Οὐκ ἔχομεν ὥδε ^{ῥωμ. 13.} » μένουσαν πόλιν, ἐπιζητοῦσι τὴν μέλλου-

Φιλ. 3.
20.

» σαν· καὶ ἔχοντες τὸ πολίτευμα αὐτῶν ἐν
 » οὐρανοῖς, Ἀπεκδέχονται σωτῆρα τὸν
 » Κύριον Ἰησοῦν· ὅστις μακαρίζων τοὺς
 δικωκομένους ἕνεκεν δικαιοσύνης, πολὺν ὑ-
 πόσχεται εἰς αὐτοὺς τὸν μισθὸν ἐν τοῖς οὐ-
 ρανοῖς· ὅθεν τὰ προξενοῦντα λύπην εἰς τοὺς
 βεβυθισμένους ἐν τῇ τοῦ κόσμου ματαιότη-
 τι, χαρὰν φέρουσιν εἰς τοὺς ἀφιερῶσαντας
 εἰς τὸν θεὸν καὶ νοῦν καὶ ψυχὴν καὶ καρδί-
 αν. Τοῦτο φαίνεται παράδοξον, ὅμως· ἐστὶν
 ἀληθέστατον· πόσον λυπεῖ τοὺς ἀνθρώπους
 τοῦ κόσμου ἢ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἀρ-
 παγῆ; ὑπερβολικῶς· καὶ ὅμως ἡ αὐτὴ ἀρ-
 παγὴ τῶν ὑπαρχόντων χαρὰν ἔφερεν εἰς
 τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεοῦ· μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ
 Παῦλος περὶ τῶν ἀγίων τῶν ἐκ τοῦ γένους
 τῶν Ἑβραίων· « Καὶ γὰρ, λέγει, τοῖς δε-
 » σμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπα-
 » γὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς
 » προσεδέξασθε »· διδάσκει δὲ καὶ τὸν λό-
 γον ταύτης τῆς παραδόξου χαρᾶς· ἐστέρ-
 ζατε, λέγει, μετὰ χαρᾶς τὴν ἀρπαγὴν τῶν
 ὑπαρχόντων ὑμῶν, ἐπειδὴ γνωρίζετε, ὅτι
 ἔχετε ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὑπάρχοντα ὑπέρτερα
 καὶ αἰώνια· γινώσκοντες ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς
 κρείττονα ὑπαρξίν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν.
 Πόση ἢ θλίψις τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων,
 ὅταν παρῆρησία ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου δεί-
 ρωσιν αὐτούς; μεγάλη ἀναμφιβόλως· καὶ
 ὅμως οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, ὅταν οἱ παράνο-
 μοι Ἰουδαῖοι ἔδειραν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ
 παμπονήρου αὐτῶν συνεδρίου, « Ἐπορεύ-
 » οντο, λέγει ὁ ἱερός Λουκᾶς, χαίροντες
 » ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου »· διὰ τί δὲ

Ἐβρ. 10.
34.Πρξ. 5.
41.

ἔχαιρον; « Ὅτι ὑπὲρ τοῦ δνόματος αὐτοῦ,
 τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ, κατηξιώθησαν
 » ἀτιμασθῆναι ». Τί τούτου περισσότερον;

Ἄλλ' ἄραγε χαίρουσι, λέγεις, οἱ ἅγιοι
 ἄνθρωποι, καὶ ὅταν οἱ δριμύτατοι τῶν ἀρρω-
 στημάτων πόνοι βασανίζωσιν αὐτούς; ἢ
 οὐκ αἰσθάνονται τῶν ἀρρωστιῶν τὴν βά-
 σκνον; ἢ οὐδέποτε ἀρρωστοῦσιν; Ὡς ἄν-
 θρωποι ἀρρωστοῦσι, καὶ ὡς σάρκα φοροῦν-
 τες, αἰσθίνονται ἀναμφιβόλως τῶν ἀσθενει-
 ῶν τὰς ἀλγηδόνας, πλὴν ἀποβλέποντες
 εἰς τὰς μεγάλας καὶ αἰωνίους μισθαποδοσίας,
 τὰς ἠτοιμασμένας εἰς τοὺς ὑπομένοντας,
 γενναιοφρόνως ὑπομένουσι τῶν πόνων τὴν
 δριμύτητα· ἢ δὲ ὑπομονὴ φέρει εἰς τὴν
 καρδίαν αὐτῶν τὴν δοκιμὴν, ἡγουν τὴν
 αἰθνησιν τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας· ἢ δὲ δοκιμὴ
 γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν τὴν σταθερὰν
 τῶν θεῶν στεφάνων ἐλπίδα· « Ἡ θλίψις ῥωμ. 5.4.
 » ὑπομονὴν κατεργάζεται· ἢ δὲ ὑπομονὴ,
 » δοκιμὴν· ἢ δὲ δοκιμὴ, ἐλπίδα· ἢ δὲ ἐλ-
 » πὶς οὐ κατασχύνει »· ἢ τοιαύτη δὲ ἐλπίς
 τόσον θερμαίνει τὴν καρδίαν αὐτῶν, ὥστε
 μετὰ χαρᾶς ὑπομένουσι τῶν ἀσθενειῶν τοὺς
 πόνους· Ἐὰν, ὅταν σὲ στενοχωρῇ τῆς ἀρρω-
 στίας ἢ οδύνης, εἶχες πληρεστάτην πληρο-
 φορίαν, ὅτι, ἐὰν ὑπομείνη; ἀνδρείως, αὐτὴ
 μὲν παύει, σὺ δὲ διὰ τὴν ὑπομονὴν σου γί-
 νεσαι βασιλ. ἔς, οὐχ ὑπέμενες ἄρα γε τότε
 μετὰ χαρᾶς τῆς ἀσθενείας σου τὸν πόνον;
 τότε ὁ νοῦς σου ἦν προσηλωμένος οὐχὶ εἰς
 τὴν αἰθνησιν τῆς οδύνης, ἀλλ' εἰς τοὺς συλ-
 λογισμοὺς τῆς ἀπολαύσεως; τῆς βασιλείας·
 τοῦτο δὲ ἀκολουθεῖ εἰς τοὺς ἁγίους ἄνδρας·

αὐτοὶ εἰσι κατὰ πάντα πεπληροφορημένοι, ὅτι, ἐὰν εὐχαρίστως ὑπομένωσι, γίνονται βασιλεῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐβεβαίωσεν ὁ Παῦλος, λέγων· « Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν ». Ὅθεν ἔχοντες ἀφιερωμένον καὶ νοῦν καὶ ψυχὴν καὶ καρδίαν εἰς τὴν περιμένουσαν αὐτοὺς βασιλείαν, χαίροντες ὑπομένομεν τῆς ἀσθενείας τὴν ὀδύνην. Ὁ δὲ Παῦλος, ὁ διὰ λόγου ταῦτα διδάσκων, καὶ διὰ τῶν ἔργων ταῦτα ἀπέδειξε, καθότι ἀρεσταὶ ἦσαν εἰς αὐτὸν αἱ ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἀσθενεῖαι, καὶ αἱ περιφρονήσεις, καὶ αἱ ἀνάγκαι, καὶ οἱ διωγμοί, καὶ αἱ στενοχωρίαι. « Διὸ εὐδοκῶ, ἔλεγεν, ἐν ἀσθενείαις, ἐν ἔβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ ». Διότι ὅταν ἀσθενῶ, λέγει, τότε δυνατὸς εἰμι· διότι, « εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα ». Διὰ τούτους τοὺς λόγους χαίρουσιν οἱ ἅγιοι, ὅταν πάσχωσι· διὰ τούτους τοὺς λόγους ἐβόα ὁ Παῦλος· « χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ». Ἄλλ', ἐὰν οἱ ἐνάρετοι, λέγεις, χαίρωσι πάντοτε κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου, πῶς ὁ ἅγιος προφήτης Δαβὶδ ὠδύρετο, λέγων· « Οἴμοι ὅτι ἡ παροιμία μου ἐμακρύνθη », καὶ ὁ Ἱερემίας ἐθρηνηλόγει, καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ κατέφαγε τὴν κεφαλίδα, ἐν ᾗ « ἐγγέγραπτο θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαὶ » καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Παῦλος παρήγγειλε μὲν « κλαίειν μετὰ κλυόντων »· ἔκλαιε δὲ

τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ κόσμου σωτὴρ ἔκλαυσε μὲν διὰ τὴν καταστροφήν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐδάκρυσεν δὲ εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Λαζάρου; Οἱ ὀδυρμοὶ, καὶ οἱ θρήνοι, καὶ τὰ πένθη, καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἁγίων οὐκ εἰσὶ πικρὰ, ἀλλὰ γλυκὰ, καὶ τερπνὰ, καὶ εὐφροσύνης πρόξενα· διότι αὐτὰ οὐκ εἰσὶν ἔκγονα λύπης, οὐδὲ ἀποτελέσματα θλίψεως, ἀλλ' εἰσὶ καρποὶ τῆς ἀγάπης καὶ βλαστοὶ τῆς κατανύξεως· ἡ δὲ ἀγάπη καὶ ἡ κατάνυξις οὐ λυπεῖ, ἀλλ' εὐφραίνει· οὐ θλίβει, ἀλλὰ χαροποιεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ταύτην δὲ τὴν γλυκυτάτην χαρὰν ἐσήμαινεν ἡ ὀπτασία τοῦ Ἰεζεκιήλ, ὅστις, ἀφ' οὗ ἔφαγε τὴν κεφαλίδα τοῦ θρῆνου καὶ τοῦ μέλους καὶ τοῦ οὐαί, τότε ἠσθάνθη, λέγει, ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ γλυκύτητα μέλιτος· « Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον »· ταύτην τὴν χαρὰν ἐφανέρωσε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅταν εἶπε· « Μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε ».

Εἰς τοὺς ἐναρέτους ἀνθρώπους οὐκ ἔχει τόπον ἡ κοσμικὴ λύπη, ἢ πολέμιος τῆς πνευματικῆς χαρᾶς· ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κοσμικὴ λύπη εἰσὶ δύο πράγματα ἀσυμβίβαστα· διότι ποῖον κοσμικὸν πρᾶγμα δύναται λυπηῆσαι τοὺς ἐναρέτους, οἵτινες νομίζουσι σκύβαλα πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ; Ἡ καρδία τῶν ἀγαπώντων τὸν θεόν ἐστὶ θεοῦ κατοικητήριον· « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, εἶπει ὁ θεὸς ἡμῶν, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ

2. Τιμ. 2. 11. 12.

2. Κορ. 12. 10.

2. Κορ. 4. 16.

Καλ. 1. 24.

Ψαλ. 119. 5. 15. 10. 2. 10

Ἐφ. 12. 15.

Φιλιπ. 3. 18. Λουκ 19. 41. Ιωάν. 11. 85.

Καλ. 3. 3.

Ματθ. 5. 4.

Λουκ 6. 21.

Φλ. 3. 8.

Ιωάν. 14. 23.

» ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ
 » πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ
 » αὐτῷ ποιήσομεν.» ὅπου δὲ ὁ θεός, ἐκεῖθεν
 φεύγει ἢ λύπη· καθὼς καὶ ὅπου φῶς, ἐκεῖθεν
 φυγαδεύεται τὸ σκότος· ἐν ὧσιν ὁ ἄνθρωπος
 ἐργάζεται τὴν ἀρετὴν, ὁ θεός μένει ἐν αὐτῷ,
 ὅθεν αἰσθάνεται τὴν ἀγαλλίασιν τῆς σω-
 τηρίας αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἐκπέσῃ τῆς ἀρετῆς,
 ὁ μὲν θεός ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ
 αἰσθάνεται τοῦ ἁδου τὰς θλίψεις· ὅταν ὁ
 Δαβὶδ ἤμαρτεν, ἐστερήθη τῆς τοῦ θεοῦ
 ἐνώσεως, ἐπομένως καὶ τῆς τοιαύτης ἀ-
 γαλλιάσεως· ὅθεν μετανοῶν καὶ κλαίων,
 παρεκάλει, ἵνα μὴ ἀποστραφῇ παντελῶς
 αὐτόν ὁ θεός, ἀλλ' ἀποστείλῃ ἐπ' αὐτόν
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐπομένως ἀποδώ-
 σῃ αὐτῷ τὴν ἀγαλλίασιν τῆς σωτηρίας·

ψαλ. 50.
11. 12.

« Μὴ ἀπορρίψῃς με, ἔλεγεν, ἀπὰ τοῦ προσώ-
 » που σου, καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ
 » ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ· ἀπόδος μοι τὴν ἀ-
 » γαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου.» Οὐδὲν
 οὖν σφάλλει, ὅσιν εἶπη, ὅτι ταῦτα τὰ λόγια·

φιλ. 4. 4. « Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ,
 » χαίρετε », εἰσι ταῦτοσήμαντα καὶ ταυ-
 τοδύναμα τούτοις· ἐργάζεσθε πάντοτε διὰ
 τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου τὴν ἀρετὴν· πάλιν
 ἐρῶ, ἐργάζεσθε τὴν ἀρετὴν.

Ματαιίως οὖν, ὡ ἄνθρωποι, τρέχετε ἄνω
 καὶ κάτω, καὶ ἐπιπόνως κοπιάζετε, ζητοῦν-
 τες τὴν χαρὰν εἰς τοῦ κόσμου τὰς ματαιό-
 τητας· ματαιίως ταλαιπωρεῖσθε, ζητοῦντες
 τὴν χαρὰν εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τοὺς προ-
 βιβασμούς, εἰς τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα· μα-
 ταιίως ἐπιτηδεύεσθε θέατρα, ἵπποδρόμια,

χοροὺς, παίγνια, μουσικὰ ὄργανα, ἡδονικὰ
 ἄσματα, τροφῶν καὶ ποτῶν πολυποικιλίας,
 ἀβροδιαίτους τραπέζας· αὐτὰ εἰσι σκιαὶ
 τῆς χαρᾶς, εὐφραίνουσιν ὀλίγον τὰς αἰσθή-
 σεις, ἔπειτα πληροῦσι τὴν ψυχὴν πικρίας·
 πεπλανημένος ἐστίν, ὅστις πείθεται, ὅτι
 χαίρει, ἐὰν ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρόν αὐτοῦ, ἢ
 πληρώσῃ τὴν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαν, ἢ
 πράξῃ ἄλλην τινὰ ἁμαρτίαν· διότι ἡ ἁ-
 μαρτία, κὰν προξενῇ βραχυτάτην ἡδονὴν,
 ὅταν τελῆται, ἀπ' οὗ ὁμως τελειωθῇ, φέρει
 φόβον, φέρει αἰσχύνην, φέρει τῆς συνειδή-
 σεως τοὺς λυπηροὺς καὶ πικροτάτους ἐλέγ-
 χους· μία ἐστὶν ἡ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς
 καὶ ἀδιαλείπτου χαρᾶς, τῶν ἀρετῶν ἢ
 ἐργασία· ὅταν νικᾷς τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν
 συγχωρῆς τὸν ἐχθρόν σου, ὅταν ἐλεῆς τοὺς
 πτωχοὺς, ὅταν σωφρονῆς, ὅταν προσεύχε-
 σαι, τότε αἰσθάνεσαι τὴν χαρὰν τοῦ θεοῦ
 εἰς τὴν καρδίαν σου· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θεο-
 φόρος Παῦλος εἰπὼν τὸ, « χαίρετε ἐν φιλ. 4. 4
 » Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε »,
 παρήγγειλε τῶν ἀρετῶν τὴν ἐργασίαν,
 διδάσκων διὰ τούτου, ὅτι αὐτὴ ἐστὶ τῆς
 ἀληθινῆς χαρᾶς ἢ μήτηρ· γίνεσθε, εἶπεν,
 ἐπιεικεῖς, ἀπορρίψατε πᾶσαν μέριμναν
 κοσμικῆς ματαιότητος, φυτεύσατε εἰς τὴν
 καρδίαν ὑμῶν τὴν πρὸς θεὸν ἐλπίδα, προσ-
 εύχεσθε μετὰ εὐχαριστίας· ἔπειτα γενικῶς
 περιλαβὼν πᾶσαν ἀγαθοεργίαν, εἶπε « Τὸ
 » λοιπὸν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα
 » δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα
 » εὐφημα, εἴτις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἔπαινος,
 » ταῦτα λογίζεσθε.» ταῦτα πράσσετε καὶ

τὴν ἀναγινωσκομένην τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς ὑψώσεως.

311

» ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν » ὅταν μένη ἐστί· καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει Ἰωάν. 16. 22.
δὲ ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν, τότε ἡ χαρὰ τοῦ θεοῦ ἀφ' ὑμῶν.
Ἰωάν. 15. 11. ἐν ὑμῖν μένει, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πεπληρω-

